

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

FAZİLET PARTİSİ VE KUTAN- TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:1444/02)

KARAR ÇEVİRİSİ

(Kayıttan düşme)

STRAZBURG

27 Nisan 2006

İşbu karar AİHS'nin 44§2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli düzeltmelere tabi olabilir.

© T.C. Dışışleri Bakanlığı, 2006. Bu gayrıresmi özet çeviri Dışışleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışışleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Fazilet Partisi ve Kutan-Türkiye davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Üçüncü Daire),

B.M. ZUPANCIC, *başkan*,
J. HEDİGAN,
R.TÜRMEN,
C.BİRSAN,
M. TSATSA-NIKOLOVSKA,
A.GYULUMYAN, *yargıçlar*,
ve *Bölüm Sekreteri* V.BERGER'in katılımı ile

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Heyeti olarak toplanmış,

30 Mart 2006 tarihinde yapılan özel görüşmeler sonucunda, yukarıda son anılan tarihte benimsenmiş olan aşağıdaki karara varmıştır:

USULİ İŞLEMLER

1.Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (1444/02) başvuru no'lu davanın nedeni, bu ülke vatandaşı Mehmet Recai Kutun'ın ve kapatılan Fazilet Partisi'nin (başvuranlar) 18 Aralık 2001 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) yapmış oldukları başvurdur.

2.Başvuranlar, AİHM önünde Ankara Barosu avukatlarından Y.Gürkan tarafından temsil edilmektedirler.

3.Başvuranlar, Fazilet Partisi'nin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmış olmasının, AİHS'nin 9, 10, 11, 14, 17 ve 18. maddelerini ve Ek 1 No'lu Protokol'ün 3. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmektedirler.

4.Başvuru, AİHM'nin Üçüncü Dairesi'ne gönderilmiştir (AİHM İç Tüzüğü'nün 52 § 1. maddesi). İç Tüzüğün 26 § 1. maddesi uyarınca bu Daire bünyesinde davayı incelemekle yetkili bir Daire (AİHS'nin 27 § 1. maddesi) oluşturulmuştur.

5.AİHM, 6 Nisan 2004 tarihinde AİHS'nin 9, 10, 11, 14, 17 ve 18. maddeleri ve Ek 1 No'lu Protokol'ün 3. maddesine ilişkin olarak ileri sürülen şikayetlerin incelenmesini ertelemiş ve başvurunun kalan kısmının kabuledilemez olduğuna karar vermiştir.

6.AİHM, 30 Haziran 2005 tarihli bir kararla başvurunun kalan kısmının kabuledilebilir olduğuna kanaat getirmiş ve tarafları, davanın esası hakkındaki görüşlerini gerçekleştirecek bir duruşma sırasında sözlü olarak sunmaya davet etmiştir.

7.Duruşma, 13 Ekim 2005 tarihinde Strazburg'da bulunan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde halka açık olarak gerçekleştirilmiştir (AİHM İç Tüzüğü'nün 59 § 3. maddesi).

Duruşmaya,

-Hükümet adına,
Sayın M. ÖZMEN, *ortak Hükümet ajanı*,
ISCAN,
EMÜLER,
BATMAZ KEREMOĞLU,
KARAKUL,
SIRMEN,
PALA,
ÇİÇEK,
KARACA, *uzman hukukçular*,

-Başvuranlar adına,

Fazilet Partisi eski milletvekili Sayın AKGÖNENÇ, *avukat*, katılmış ve

AİHM, Sayın Akgönenç ve M. Özmen'in beyanlarını dinlemiştir.

OLAYLAR

8.Dava koşulları ve ilgili iç hukuk işbu başvurunun 30 Haziran 2005 tarihli kabuledilebilirlik kararında yer almaktadır.

HUKUK AÇISINDAN

9.Recai Kutan, 2 Aralık 2005 tarihli bir yazıyla AİHM'ye, başvuranların aşağıda yer alan gerekçelerden dolayı başvurularını geri çekmek niyetinde olduklarını bildirmiştir.

“(…) Sovyetler Birliğiyle ittifak halindeki Doğu Avrupa devletlerinin baskıcı uygulamaya devam etmeleri karşısında, Batı Avrupa devletleri “Rusya ve Rusya’nın güdümündeki devletler, evrensel Beyanname’de tarif edilen gerçek insan haklarına riayet etmiyor, engeller çıkartıyor. Bu nedenle biz Beyanname’deki hakları uygulayamadığımız gibi, bu Beyanname’deki hakları dahi yeterli bulmuyoruz” diyerek demokrasi ve insan hakları konusunda daha ileri adımlar atmak gayesiyle 5 Mayıs 1949’da Avrupa Konseyi’ni kurdular. 20 Mart 1950 tarihinde de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ni kabul ve ilan ettiler. Konsey üyesi devletler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde yer alan özgürlüklerin üye devletler tarafından ihlali halinde kişi ve kuruluşların haklarını müeyyidesiz bırakmamak için de 21 Haziran 1959’da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ni kurdular. Gerçekten insan haklarını temin etmek iddiasıyla kurulmuş olan bu Mahkeme, uzun süre kendilerine yapılan müracaatları hep hürriyetten yana, hep insan haklarından yana, hep demokrasiden yana gözüktü.

Avrupa Konseyi’nin kurucu üyesi olan Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ni 20 Mart 1950’de imzaladı ve bu sözleşme, Eylül 1952 tarihinde Meclis tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi. Ne var ki Türkiye özgürlüklerin ihlali halinde kişi ve kuruluşların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne bireysel başvuru hakkını ancak 28 Ocak 1987 tarihinde tanıdı.

1987 yılından itibaren Türkiye’den Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne yapılan başvurular genellikle terör sebebiyle maruz kalan zararların tazmini ve Türkiye’de istimlak edilen taşınmazların istimlak bedelinin düşük olması ve geç ödenmesi şikayetleriyle ilgiliydi.

1991 yılından sonra, Türkiye’de Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan bazı partiler de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvuruda bulundular. Bu partilerden terör olaylarını destekleyenler dahi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından haklı görülür ve Türkiye aleyhine

karar verilirken, Türkiye'nin kalkınması, Türkiye'de insan haklarının kamil manada uygulanmasının öncülüğünü yapmış olduğu halde kapatılan Refah Partisi'nin başvurusu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin akla hayale gelmedik farazi yorumları ve Sözleşme hükümlerine tamamen aykırı varsayımlarıyla hakla, hukukla ilgisi olmayan bir şekilde reddedildi.

Biz Fazilet Partisi olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurumuzu Refah Partisi hakkındaki Büyük Daire kararı açıklanmadan önce ve Anayasa Mahkemesi tarafından hakkımızda verilen kararın düzeltileceği umuduyla yapmıştık.

Türkiye'den Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan diğer bir başvuru konusu da inançları gereği başlarını örterek üniversite eğitimine devam etmek isteyen genç kızlarımıza karşı Türkiye'deki üniversitelerde uygulanan kanunsuz başörtüsü yasağıyla ilgili şikayetlerdi. Bu açıdan yapılan başvurular da –en son örnek olarak Leyla Şahin davasında olduğu gibi- AİHM tarafından başörtüsünün İslami simge ve de ayrımcılık nedeni sayılacağı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde gerek Refah Partisi davasından gerek Başörtüsü ile ilgili davalarda dilekçe sahiplerinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin ihlaliyle ilgili şikayetler (...) AİHM tarafından dosya üzerinde yapılan ilk incelemede hiçbir gerekçe gösterilmeden reddedilmiştir.

Terörist başı Abdullah Öcalan hakkında, Türkiye'de bir Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından verilen mahkumiyet kararıyla ilgili başvuruda, AİHM bir ay içinde “yürütmenin durdurulması” daha sonra da “davanın yeniden görülmesi gerektiği” kararlarını verirken; bir diğer Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından Refah Partisi Genel Başkanı Erbakan hakkında verilen mahkumiyet kararıyla ilgili yürütmenin durdurulması talebini bir ay içinde reddetmiş ve başvuru tarihinin üzerinden 5 yıl geçmiş olmasına rağmen, esas hakkında hala daha duruşma yapmamış ve duruşma yapmak için bir karar dahi almamıştır. AİHM'nin bu çelişkili ve çifte standartlı uygulaması, bizzat Mahkeme'nin Sözleşme'nin 14. maddesini nasıl ihlal ettiğinin bir diğer açık örneğidir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 9. maddesinde yer alan ve yine Sözleşme'nin [15] maddesine göre savaş halinde bile kısıtlanamayacağı öngörülen din hürriyetinin, Türk Mahkemeleri tarafından ihlal edildiğinden bahisle AİHM'ye yapılan kişisel başvurular da, Mahkeme'nin “sosyal ihtiyaç” ve “kanunen öngörülebilirlik” ilkelerine rağmen, bu ilkeler yok farzedilerek reddedilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14. maddesinde “Bu Sözleşme'de öne sürülmüş olan hak ve özgürlüklerden yararlanma; cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi ya da başka bir görüş ayrım gözetilmeksizin herkes için sağlanır” denildiği halde, Mahkeme İngiltere ile ilgili bir davada İngiliz Polis Teşkilatı'nda çalışan Hintli bir Sih'in inancı gereği sarıya görev yapmasının devlet tarafından engellenmesini insan hakları ihlali olarak kabul ederken, Türkiye'den aynı maddeye dayanılarak, inancı gereği üniversitelere başörtüsü ile devam etmek isteyen kız öğrencilerin engellenmesi karşısında açılan davalarda bir öncekinin tam tersine başörtüsü üzerindeki baskı ve engelleri meşrulaştıracak şekilde bir uygulamayla başvuran öğrencileri haksız, Türkiye'yi haklı görerek Sözleşmesi'nin 14. maddesini açıkça ihlal etmiştir.

AİHM'nin, Sözleşme'nin 10. maddesinde yer alan ifade hürriyetlerinin ihlali hususunda, Avrupa ülkelerinden başvuran kişilerle, Türkiye'den şiddet olaylarına destek veren bazı kişiler tarafından açılan davalarda “Şok edici, toplumu sarsıcı nitelikte olan konuşmalar dahi 10. maddenin korunması altındadır” diyerek başvuranları haklı, Türkiye'yi haksız görürken; 15 yıllık faaliyet döneminde şiddet olayına karışmamış ve Türkiye'de insan haklarını tek başına savunmuş Refah Partisi davasından, 11. maddenin uygulanması bakımından her zaman en önemli kriter olarak benimsediği “Yakın tehlike olma” faktörünü terk ederek, hayali faraziyelerle Refah Partisi'ni haksız, Devlet'i haklı görmesi Mahkeme'nin bir diğer çifte standart uygulama yoluna gitmiştir.

Hemen hemen tüm kararlarında çoğulculuk ilkesini hararetle savunan AİHM, Refah davasında Refah Partisi lideri Necmettin Erbakan'ın bir konuşmasında dile getirdiği “özel hukuk içinde çok

hukuklu çoğulculuktan bahsetmesini hem kendisinin yasaklanması, hem de partisinin kapatılması açısından haklı görmüş ve çoğulculuk ilkesini savunma hususundaki hassasiyetiyle çelişkili bir duruma düşmüştür.

Yine AİHM, Sözleşme'nin 14. maddesinde yer alan “yargıda eşitlik” kuralını hiçe sayarak, Türkiye’de kapatılan diğer partiler hakkında öngördüğü geniş özgürlük içtihatlarını Refah Partisi davasında tam tersine çevirerek daraltma yoluna gitmiş ve böylece yargıda eşitlik kuralını göz göre ihlal etmiştir.

AİHM, gerek Refah Partisi, gerekse başörtüsü davalarında, 1 No’lu Protokol’ün 2. maddesine göre hiçbir şekilde engellenemeyecek olan eğitim hakkı prensiplerini, yine Sözleşme’nin 14. maddesindeki eşitlik prensiplerini hiçe sayarak, İslam dini gerekleri arasında yer alan bir hususun Devlet tarafından ihlalini keyfi yorumlarla haklı göstermeye çalışmıştır. Bir diğer ifadeyle AİHM, Avrupa kültürünün ürünü olan faşist ve aşırı sosyalist kişi ve kurumların en kırıncı söz ve davranışlarını daima hoşgörür ve tasvip ederken, Avrupa’da yaşayan Müslümanların, inançlarından dolayı maruz kaldıkları haksızlıklarla ilgili başvurular karşısında Sözleşme’nin 14. maddesindeki koruma güvencesine rağmen çifte standart uygulamak suretiyle sözleşme hükümlerini açıkça ihlal etmiştir.

Yukarıdaki misalleri çoğaltmamız elbette mümkündür. Ancak buraya kadar verdiğimiz misaller dahi şu gerekçeleri ortaya koymaktadır.

1. Avrupa Konseyi ülkelerde –bu arada Türkiye üzerinde- sıkı kontrol mekanizmasıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde bahse konu olan insan haklarını korumak ve adaleti tesis etmek için kurulan Mahkeme, yukarıda örnek gösterdiğimiz uygulamalarıyla adaleti hiçe saymakta ve keyfe göre karar vermektedir.

2. AİHM, gerek yargı adaleti, gerek Sözleşme hükümleri açısından Müslümanlar tarafından yapılan başvuruları devamlı reddetmekte ve çifte standart uygulamalarıyla adil bir Mahkeme olmadığını ortaya koymaktadır.

3. AİHM, Avrupa’daki toplumların Sözleşme’den doğan inanç ve ibadet hakkını serbestçe kullanmalarına yardımcı olacağı yerde, bu hakların kullanılmasını bizzat kendisi engellemektedir.

4. AİHM, evrensel bir din olan İslam’a karşı önyargılıdır. O kadar ki, Sözleşme ile kendisine tanınan takdir yetkilerini fahiş şekilde ihlal ederek, evrensel bir din hakkında hiçbir bilgisi olmadığı halde eleştiride bulunmuş ve hatta işi İslam dinini yargılamaya cür’et noktasına kadar vardırırmıştır. Yukarıdan beri verdiğimiz örnekler bunu açıkça ispat etmektedir.

5. AİHM, insan hakları bakımından ancak Avrupa kültürü olanlara yandaş, ‘İnsanı, yaratılanların en şerefli’ sayan İslam kültürüne göre yaşamak isteyenlere ise, Sözleşme hükümlerine göre tarafsız davranmak mecburiyetine rağmen tam anlamıyla muhalif bir tavır içine girmiştir.

6. AİHM’nin gerek refah davasında ve gerekse Leyla Şahin’in başörtüsü davasında çoğunluğun kararına muhalif üyelerin muhalefet şerhlerindeki hukuki açıklamalar dahi AİHM’nin ne derece yanlı bir tutum içine düştüğünün açık delilidir.

7. AİHM’nin Türkiye’de Güneydoğu’daki bazı vatandaşların mağduriyetleriyle ilgili kararları Sözleşme’de yer alan adalet ilkesinin gözetilmesinden değil, Avrupa Birliği ülkelerinin ülkemizi suçlama ve dışlama alışkanlığından kaynaklanmaktadır.

8. Bu haliyle AİHM, tün insanlığın adalet ihtiyacını karşılamaktan, insanların ihlal edilen haklarını tarafsız bir tutumla korumaktan ve insanlığın sorunlarını çözmekten tamamen uzak bir konuma düşmüştür.

Bütün bu nedenlerle,

Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmış olan Fazilet Partisi adına Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne intikal ettirdiğimiz ve 13 Ekim 2005 tarihinde sözlü duruşması yapılmış olan davamızı, Mahkeme'nin gerek Refah Partisi ve gerekse son olarak Leyla Şahin davasında verdiği yanlı kararlar Müslüman toplumlar hakkında önyargılı olduğunun açıkça ortaya çıktığı ve bu Mahkeme'nin adaletine güvenilemeyeceği inancıyla gerçi çektiğimizi üzümlere bildiriyorum.

Ümidim odur ki bu tavır ve kararımız, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi üyelerinin bundan böyle tüm Avrupa'da yaşayan bireylerin açacakları davalarda insan haklarının korunması bakımından Sözleşme hükümlerine daha bağlı, uygulamada daha titiz ve daha adil davranmalarına vesile olur."

10.Dava koşullarını dikkate alan AİHM, başvurunun AİHS'nin 37 § 1 a) maddesi bakımından incelenmesine devam etmeyi haklı gösterecek bir neden görmemektedir. Ayrıca yukarıda yer alan yazıdan da anlaşıldığı üzere başvuruların tutumları da dikkate alındığında, AİHS ile güvence altına alınan hakları ihlal eden özel hiçbir gerekçe, başvurunun AİHS'nin 37 § 1. *in fine* maddesi uyarınca incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

11.Bu nedenle başvurunun kayıttan düşürülmesi uygun olacaktır.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

Başvurunun *kayıttan düşürülmesine* karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 maddesi gereğince 27 Nisan 2006 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.